

Lékař panovníků - panovníkem setnut

Název emise: **Jan Jessenius** – společné vydání
(ČR, SR, Maďarsko a Polsko)

Den vydání: 22. června 2016

Hodnota: 27 Kč – č. 893 (ČP)

Výtavný návrh: Vladislav Rostoka

Rytec: František Horniak

Rozměr známkového obrazu: 23 x 40 mm

Tisk: Poštovní tiskárna cenin, Praha

Druh tisku: OTr v barvě černé + HT v barvách červené a modré (na kuponu OTr v barvě černé + HT v barvě béžové)

Tisková forma: 2x (25 + 25 K)

Papír: fil-an2

Náklad: 300 tis.

FDC: OTp v barvě černofialové

Tisk: PTC, Praha

Náklad FDC: 4.200

V naší historii se vyskytují i osobnosti mezinárodního formátu, vyvracející odsudky o provinčnosti a nevýznamnosti tehdejší společnosti. Na jejich životní dráhu hledíme dodnes s obdivem a údivem. Patří k nim Ján Jesenský, narozený před půlpátým stoletím ve Vratislavi (dnes Wrocław v Polsku), která tehdy patřila k zemím Koruny české, v maďarské zemanské evangelické rodině pocházející z Horních Uher (tedy Slovenska). Už to předurčuje důvod společné emise čtyř visegrádských zemí – i když samo o sobě by to samozřejmě nestačilo. Jesenský, zvaný též Jessenius, byl však vpravdě renesanční osobností. Vystudovaný lékař a filosof, který vzdělání získal na skvělých školách té doby, v obou těchto oborech dosáhl proslulosti – a své výsledky také uměl prodat. Ač z nižší šlechtické rodiny, pronikl záhy do nejvyšších kruhů. Už dlouho před třicátkou se stal lékařem saského panovníka, v osmdesáti byl jmenován profesorem lékařství na univerzitě ve Wittenbergu (centru reformace, působili zde například teolog Martin Luther, který je pochován ve zdejším kostele, malíř Lukáš Cranach, jehož obraz Pražský oltář vyšel nedávno na známce, či českokobratrský biskup Jan Blahoslav), a krátce po třicítce se tu dokonce stal děkanem a později rektorem. V červnu roku 1600 provedl v Praze první veřejnou pitvu v českých zemích (některé prameny uvádějí, že nebyla první, ale to teď ponecháme stranou), která vzbudila velkou pozornost a značně rozpo-

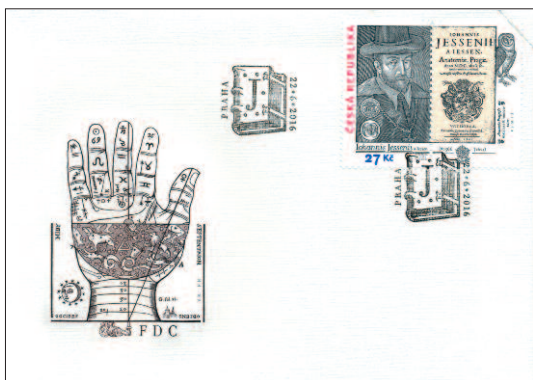
ruplné reakce. Její průběh a výsledky zveřejnil knižně ve Wittenbergu. Bez zajímavosti není, že mu na ni tělo popraveného odsouzence dodal kat Jan Mydlář, který o jedenadvacet let později popraví i Jesenského a dalších šestadvacet českých pánů. V roce 1601 se Jessenius přestěhoval do Prahy, údajně na popud astronoma Tycho de Brahe. Zabýval se tu lékařstvím a vyučoval na Karlově Univerzitě, se studenty provedl řadu dalších pitv (těla měl opět dodávat Mydlář). Vedle toho pilně publikoval (například o prevenci moru) a záhy pronikl na císařský dvůr, kde se stal osobním lékařem samotného panovníka Rudolfa II., a později lékařem jeho bratra Matyáše. Jako evangelík však v průběhu sílící rekatolizace své místo opustil. Navíc mu zemřela žena, a tak se vydal na cesty, na nichž strávil dobrých deset let. Působil na řadě míst v Německu a Uhrách, do Prahy se vrátil až rok před stavovským povstáním. Byl tu zvolen rektorem Karlovy Univerzity, tehdy pod vlivem evangeliků, a v duchu své dávné filosofické práce *O nároku lidu na odpor proti tyranům* se plně postavil proti habsburské vládě, která neholdovala dodržet své závazky ohledně svobody vyznání. Snažil se jako spojence získat uherské stavy, a to ho stálo krk. Po bitvě na Bílé hoře byl jako jeden z vůdců povstání stát na Staroměstském náměstí v Praze, když mu předtím jako ideologickému vůdci kat vyřízl jazyk (a potom jeho mrtvolu rozčtvrtil a vpletl do kola; Jeseniova

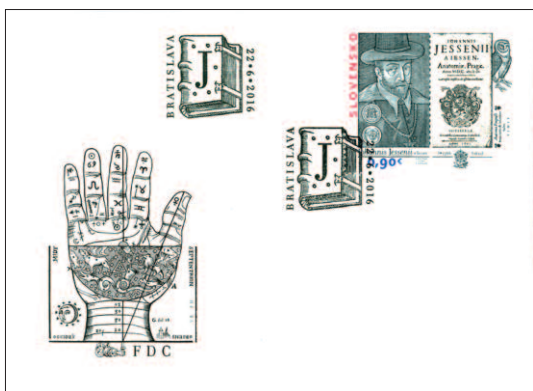
hlava s jazykem byla snad deset let vystavena pro výstihu na Staroměstské věži). Kuriózní je, že panovník, který podepsal rozsudek smrti, císař Ferdinand II., je historiky popisován jako dobrácký muž a něžný otec sedmi dětí, v osobním životě daleký násilí, plně však pod vlivem svých jezuitských zpovědníků a katolické výchovy.

Jessenius zemřel jako vdovec a nezanechal po sobě potomky. Literatura uvádí, že měl jen nevlastní (někdy se píše nemanželskou) dceru, z čehož historikové modernější doby dovozují, že nemohl být předkem Mileny Jesenské, novinářky a přítelkyně Franze Kafky (jejíž otec, zubní lékař a profesor Karlovy Univerzity MUDr. Jan Jesenský se za potomka Jesseniova považoval).

Na známce je Jesseniův portrét podle rytiny Lukáše Kyliana z roku 1618, na kuponu titulní list jeho knihy pojednávající o první pražské veřejné pivě. Předlohou kresebné výzdoby obálky dne vydání byl dobový dřevoryt zobrazující lidskou ruku s astrologickými znameními (tedy téma v době Jesseniova působení na pražském císařském dvoře Rudolfa II. velmi aktuální). Razičko je v podobě zavřené historické knihy s jeho iniciálem.

Za zmínku stojí, že FDC vydaná na Slovensku vypadá úplně stejně, v razičku je místo Praha vepsáno Bratislava.

Známková je už svou úpravou (s kuponem tvoří grafický celek) neobvyklá, a jistě nebylo jednoduché získat pro její společnou podobu souhlas pošt všech čtyř zúčastněných zemí. Jak se to povedlo, můžete sami posoudit na ilustraci.

Slovenské vydání:

Den vydání: 22. června 2016

Hodnota: 0,90 €; **Kat. číslo:** 613

Náklad: 1 mil.

Druh tisku: OTr + HT; **Tisk:** PTC Praha

FDC: OTp; tisk PTC Praha; náklad: 3.500

V rámci emise byl vydán příležitostný tisk a pamětní list.

Společná vydání připomínající historické osobnosti nejsou u nás častá, o to jedinečtější je právě toto, k počtě lékaře, filosofa a politika, na nějž jsou i po staletích hrdě hned čtyři země!

FB